

ที่ กษ ๐๓๐๑/๔๗๕

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง การรายงานผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง สรุปพระราชดำริในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลเข้าเฝ้า ฯ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ท)๗๘๖๑ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบรายงานผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี

๑. ความเป็นมา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปดำเนินการเกี่ยวกับเรื่อง สรุปพระราชดำริในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลเข้าเฝ้า ฯ มาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีทราบ

๒. ผลการดำเนินงาน

บัดนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทานได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ดังนี้

๒.๑ เรื่องที่ ๓

การศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฯ สำนักวิจัยและพัฒนา ได้เริ่มดำเนินการไปบางส่วนแล้ว โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีโครงการวิจัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ต่อฝนสูงสุดที่อาจเป็นไปได้ของพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ โครงการวิจัยที่เสนอขอความเห็นชอบ จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้แก่ โครงการวิจัยผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน และโครงการวิจัยการวิเคราะห์ความถี่การเกิดภัยแล้งโดยใช้ดัชนีวัดความแห้งแล้ง PDSI (Drought Frequency Analysis using Palmer Drought Severity Index)

๒.๒ เรื่องที่ ๔

การบริหารจัดการน้ำนั้น ที่สำคัญคือจังหวะการปิด เปิด ระบายหรือรับน้ำ เพราะน้ำเมื่อไหลไปแล้วไม่ไหลย้อนกลับขึ้นมา จะทำได้ก็ต้องใช้พลังงานมาก นอกจากนั้นหากเข้าใจธรรมชาติของน้ำอย่างถ่องแท้ ไม่ใช่แค่การไหล ต้องเข้าใจตั้งแต่ น้ำในมหาสมุทรที่อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงต่างกัน จึงเกิดการไหล ระบาย เป็นฝนตกลงมา บางส่วนซึมเป็นน้ำใต้ดิน ซึ่งหากเข้าใจศึกษาก็พัฒนาเขื่อนใต้ดิน เหมือนที่เขียงดาวหรือแม่ฮ่องสอน และถ้าเข้าใจพืชชนิดต่าง ๆ ก็สามารถเลือกพืชมาปลูกให้ดูดซับ ดึง สร้าง และรักษาความชื้นในผิวดินไว้ได้

การสนอง...

การสนองพระราชดำริในเรื่องการบริหารจัดการน้ำนั้น ก่อนเข้าสู่ฤดูฝนของทุกปี กรมชลประทานจะกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ต่าง ๆ แบ่งตามสถานการณ์ได้ ๓ ระยะ คือ แผนงานก่อนน้ำมา เพื่อเป็นการเตรียมการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ทั้งแผนงานใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น อ่างเก็บน้ำ อาคารชลประทาน คลองส่งน้ำ/คลองระบายน้ำ ระบบโทรมาตร เครื่องจักรเครื่องมือ เป็นต้น และไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การติดตามภูมิอากาศ การบริหารน้ำในอ่างเก็บน้ำและในพื้นที่การเกษตร การบริหารน้ำหลากที่ควบคุมไม่ได้ เป็นต้น แผนระหว่างน้ำมาหรือขณะเกิดภัย เพื่อเสริมศักยภาพให้เพียงพอกับสถานการณ์น้ำหลากที่เกิดขึ้น และแผนหลังอุทกภัยหรือแผนฟื้นฟูหลังน้ำลด สำหรับในปี ๒๕๕๓ นี้ กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้เฝ้าติดตามสถานการณ์ อุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา จากปริมาณน้ำฝนที่ตกหนัก เพื่อจะได้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่เตรียมการป้องกัน และออกประกาศเตือนผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เว็บไซต์ของกรมชลประทาน เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เพื่อประชาสัมพันธ์เป็นระยะ ๆ พร้อมทั้งวางแผนการจัดจราจรน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่ที่รับผลกระทบได้รับความเดือดร้อนน้อยที่สุด สถานการณ์น้ำท่วมที่มีผลกระทบรุนแรงในรอบปีที่ผ่านมา

จากปริมาณฝนที่ตกหนักในช่วงวันที่ ๑๔-๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ อ่างเก็บน้ำเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการบริหารจัดการน้ำ กล่าวคือ ก่อนเข้าสู่ฤดูฝนจะบริหารน้ำในอ่างเก็บน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ประมาณ ๕๐ - ๖๐ % ของความจุอ่างฯ เพื่อรองรับและกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝน ระบายน้ำท้ายอ่างฯ ให้น้อยที่สุด เพื่อรองรับสถานการณ์การเกิดอุทกภัย และกักเก็บน้ำให้มากที่สุดช่วงปลายฤดูฝนให้อยู่ในเกณฑ์ไม่น้อยกว่า ๘๐ % เพื่อนำมาใช้ในการฤดูแล้ง โดยกำหนดเกณฑ์การเก็บกักน้ำในอ่าง (Rule Curve) ในแต่ละช่วงเวลา ไม่ให้เกิดภาวะน้ำล้นอ่างเก็บน้ำ และมีการประเมินสภาพน้ำในอ่างฯ โดยใช้โปรแกรม Reservoir Operation Simulation เพื่อจำลองการคาดการณ์ปริมาณน้ำในอ่างฯ ล่วงหน้าทุกวัน เพื่อใช้กำหนดแผนการระบายน้ำที่อาจเกิดขึ้นในระยะต่อไป โดยในลุ่มน้ำชีอาศัยอ่างเก็บน้ำจุฬาภรณ์ จังหวัดชัยภูมิ อ่างเก็บน้ำอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในการดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในลุ่มน้ำมูลอาศัยอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง จังหวัดนครราชสีมา และอ่างเก็บน้ำขนาดกลางอีกหลายแห่ง เป็นเครื่องมือในการชะลอ และลดความเร็ว น้ำหลากไม่ให้หลากลงมาอย่างรวดเร็ว โดยให้ไหลผ่านทางช่องทางระบายน้ำล้นเท่านั้น เพื่อลดปริมาณน้ำท่วมด้านพื้นที่ท้ายเขื่อนประกอบกับสภาพภูมิประเทศและข้อจำกัดของลำน้ำทั้งสอง บางช่วงแคบ บางช่วงกว้าง บางช่วงตื้นเขิน และบางช่วงมีสิ่งก่อสร้างขวางทางน้ำ ทำให้มีปริมาณน้ำไหลล้นตลิ่งเข้าสู่ที่ราบลุ่มที่ติดกับลำน้ำจำนวนมาก ส่งผลให้ยอดปริมาณน้ำสูงสุดในแต่ละลำน้ำลดลงโดยธรรมชาติจนเกือบเท่าปริมาณน้ำปกติ นอกจากนี้ยังจัดจราจรน้ำโดยอาศัยอาคารชลประทานและระบบชลประทานตลอดสองฝั่งลำน้ำมูล-ชี ทำให้ปริมาณน้ำหลากสูงสุดแต่ละลำน้ำมาถึงอำเภอเมือง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีในเวลาที่แตกต่างกัน

สำหรับ...

สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้อาศัยอ่างเก็บน้ำป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี เป็นเครื่องมือในการชะลอและลดความเร็วน้ำหลากไม่ให้หลากลงอย่างรวดเร็ว โดยการกักเก็บน้ำเพิ่มขึ้นจากความจุเก็บกักอีก ๒๑๗ ล้านลูกบาศก์เมตร ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ใช้เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท (เป็นเขื่อนทดน้ำไม่สามารถกักเก็บน้ำได้) และระบบส่งน้ำชลประทาน เพื่อควบคุมปริมาณน้ำหลากลงท้ายเขื่อนเจ้าพระยา รวมทั้งคลองอ้อมเมือง ลดปริมาณน้ำหลากที่ไหลผ่านชุมชนต่าง ๆ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา พร้อมเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเลลงอ่าวไทยทั้งทางฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก รวมทั้งการบริหารจัดการประตูลอยน้ำ คลองลัดโพธิ์ให้ระบายน้ำออกสู่ทะเลในช่วงน้ำทะเลลงอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ส่วนในภาคใต้ เกิดอุทกภัยเป็นบริเวณกว้างในช่วงวันที่ ๓๑ ตุลาคม - ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เนื่องจากพายุดีเปรสชันบริเวณอ่าวไทยตอนล่าง เคลื่อนตัวผ่านภาคใต้ ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก เข้าท่วมบ้านเรือนราษฎร และพื้นที่การเกษตร แต่จะท่วมในระยะเวลาอันสั้น พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของภาคใต้ แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้กรมชลประทานดำเนินการก่อสร้างคลองระบายน้ำ ภายใต้โครงการบรรเทาอุทกภัยหาดใหญ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการบริหารจัดการน้ำคลองอู่ตะเภา ทำให้ระดับน้ำท่วมลดลงอย่างรวดเร็วใช้ระยะเวลาเพียง ๒ วันเท่านั้น

๒.๓ เรื่องที่ ๕

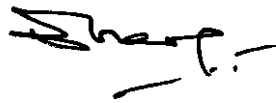
การกักเซาะชายฝั่งฯ สำนักวิจัยและพัฒนา และสำนักบริหารโครงการ ได้ติดตามประเมินผล โครงการปรับปรุงปากแม่น้ำโกลก ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือ ระหว่าง รัฐบาลไทย กับรัฐบาลมาเลเซีย โดยกรมชลประทานของไทย กับ กรมชลประทานและระบายน้ำของมาเลเซีย ในการปรับปรุงปากแม่น้ำโกลกรักษาแนวเขตแดนของไทย และมาเลเซียให้มีเสถียรภาพดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จในปี ๒๕๔๒ และมีแผนการศึกษาร่วมแบบจำลองชลศาสตร์ด้านการประเมินผลโครงการปรับปรุงปากแม่น้ำโกลกต่อพื้นที่บริเวณชายฝั่ง (Joint Hydraulic Model on the Assessment of the Golok River Mouth Improvement along Coastal Areas) โดยมุ่งเน้นศึกษา ทั้งด้านการกักเซาะชายฝั่ง และผลกระทบของการสร้างโครงการปรับปรุงปากแม่น้ำโกลก ต่อพื้นที่โดยรอบในปี พ.ศ. ๒๕๕๕

๓. ข้อเสนอ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอให้นำผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น
เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อโปรดทราบต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมชลประทาน

โทร ๐ ๒๒๔๓ ๑๔๑๓

โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๔๑๓